

om generalens avgång

Många böcker finns redan om general de Gaulle. När den stora, sammanfattande biografien en gång blir skriven, kommer dess författare med all sannolikhet att ställas inför ett mycket svårt problem: Hur förklara hans avgång? Hans presidentperiod var långt ifrån tilländalupen. Hans själskrafter verkade inte vara allvarligt försvagade. Hans fysiska form var visserligen i ett avseende minskad, eftersom hans synförmåga blivit starkt nedsatt. Men om risk fanns att han skulle bli blind, och om detta enligt hans egen mening gjorde honom oförmögen att utöva sitt ämbete, hade ingenting varit lättare än att på ett värdigt sätt meddela förhållandet till det franska folket. Han hade alldeles inte behövt arrangera att samma franska folk på våren 1969 skulle ge honom ett misstroendevotum.

Just detta var emellertid vad som hände. Arrangemanget hade han själv vidtagit. Han måste ha varit medveten om vad resultatet skulle kunna bli. Hans ministrar hade varnat honom. Tydligt trodde varken de eller ett flertal av hans anhängare på nödvändigheten eller ens lämpligheten av den folkomröstning, som kom att gå honom emot.

Den var mycket egendomligt konstruerad. De röstande skulle svara ett sammanfattande ja eller nej på två sammankopplade, från varandra skilda frågor. Den ena gällde decentraliseringen av ett antal maktbefogenheter från Paris till vissa nyinrättade admi-

nistrativa organ ute i landet. En majoritet av väljarna torde ha haft sympati för reformen. Den andra frågan gällde avskaffandet av senaten, Frankrikes överhus. Flertalet av väljarna var sannolikt ganska likgiltiga inför senatens vara eller icke-vara. Men det ansågs, med rätta, att avskaffandet av senaten var en general de Gaulles speciella käpphäst, som han tycktes vilja få stöd för genom att oskiljaktigt förbinda den med decentraliseringsreformen. Hade frågorna presenterats var för sig, hade möjligen båda besvarats jakande. Nu förkastades båda.

Generalen avgick. Han hade alltid under sin politiska bana ansett sig vara folkets man, personifikationen av Frankrike. Han var antiparlamentariker. Han hade funnit att parlamentet, och särskilt senaten, stått emellan honom själv och folket. Han krävde, och behövde förmodligen känna att han ägde, ett direkt uppdrag som han sedan förvaltade. Därför var hans avgång redan grundad på det senaste presidentvalet, då han inte blev utsedd i den första valomgången. Han fordrade nu, långt tidigare än den franska konstitutionen förutsatte, ett nytt bevis på att han hade folkets förtroende.

Så ordnade han en folkomröstning om frågor, som i och för sig inte hade behövt framläggas för folket direkt, och ställde förtroendevotum på utgången. Typiskt nog gjorde han omröstningen svårare genom att tekniskt komplicera

den, genom att begära ett svar på två artskilda frågor. Men frågorna kunde ha varit vilka som helst. För och emot gällde inte dem. Vad generalen begärde svar på var, om Frankrikes uppdrag åt honom stod fast.

Oliver Lyttelton, sedermera lord Chandos, berättar i sina minnen, hur en dam en gång frågade general de Gaulle vad han gjorde när han någon

gång inte var upptagen av krig eller av politik. Han svarade: "Madame, je regarde le système solaire." På något vis förefaller det som om det också denna gång var i stjärnorna som han, i enlighet med sitt upphöjda sätt, begärde att få veta sitt öde. Det franska folket, betydligt mera jordbundet än han, gav honom svar.

Thede Palm